

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОЇ БЕЗПЕКИ

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ

Освітній ступінь: бакалавр
Спеціальність 081 «Право»
Освітня програма: «Право (поліцейські)» №491 від 25.06.2019
Статус навчальної дисципліни: нормативна
Мова навчання: українська

Плани семінарських (практичних)
занять обговорено та схвалено на
засіданні кафедри філософії та
політології
протокол від 23.08.2019 №16

Завідувач кафедри
Вячеслав КУЗЬМЕНКО

Дніпро – 2019

Соціологія // Плани практичних (семінарських) занять для денної форми навчання – Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2019. – 11 с.

РОЗРОБНИК:

Підлісний М.М. доцент кафедри філософії та політології, кандидат філософських наук, доцент

1. Теми семінарських занять

ТЕМА 1. Соціологія як наука про суспільство, її предмет структура функції. Основні етапи розвитку соціологічної думки.

Семінарське заняття № 1 – 2 год.

План

1. Передумови виникнення соціології, її класичний період.
2. Об'єкт, предмет, функції та структура соціології.
3. Роль і місце соціології в системі суспільних дисциплін, її значення для розв'язання соціально-економічних і політичних проблем політичних проблем і проблем українського суспільства.
4. Становлення і розвиток соціологічної думки в Україні.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: “соціологія”, “мікросоціологія”, “макросоціологія”, “об'єкт соціології”, “предмет соціології”, “фундаментальна соціологія”, “соціальний закон”, “функції соціології”, “структура соціологічного знання”, “методи соціології”, “соціальна дія”, “соціальна взаємодія”, “соціальне явище”, “соціальний факт”, “соціальний процес”, “соціальна група”.

Рекомендована література до Теми 1:

- 1 Волков Ю.Г. Основы социологии и политологии. – М.: 2 изд., доп., 2019.
- 2 Горлач Н.Л, Кремень В.М. Соціологія. Підручник. – К: Центр навчальної літератури. 2019.
- 3 Касьянова В.В Социология. М.; 2019.
- 4 Ленова О.В. История классической социологии. М; 2019.
- 5 Мкртчян Е.Р. Основы социологии: учебное пособие. Волгоград, 2017.
- 6 Пилипенко В. Соціальний діалог і трансформаційні зміни в Україні. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2018. – 184с.
- 7 Підлісний М.М. Соціологічний практикум: Навчальний посібник у коментаріях. – Дніпро ДДУВС, 2016. – 132с.
- 8 Підлісний М.М. Соціологія молоді: навчально-методичний посібник денної форми навчання. – Дніпро : Видавець Біла К.О., 2019. – 92 с.
- 9 Підлісний М.М. Соціологія: навчально-методичний посібник денної форми навчання. – Дніпро ДДУВС, 2017. – 72с.
- 10 Соціологія. Підручник. За ред. Проф. В.Г. Городяненко. - 3-тє вид., перероблене доповнене. - К., 2008.
- 11 Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір: зб. Наук. Пр.. / О.Г. Злобіна, Н.В. Костенко та ін. К.:Ін-т соціології НАН України, 2017. - 198с.
- 12 Стратегія сталого розвитку України до 2030 року: проект – 2017. - К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – 110с.
- 13 Українське суспільство: що знаємо, чого не знаємо і чого уникаємо? – К.: Ін-т соціології НАН України, 2017. – 152с.

ТЕМА 2. Суспільство як соціальна система, його соціальна структура та теорія соціальної стратифікації

Семінарське заняття № 2 – 2 год.

План

1. Сутність поняття “суспільство”, теорії його походження ознаки, типи, дуалістичний характер сучасного суспільства.
2. Соціальна структура суспільства його основні види та елементи, проблеми соціальної мобільності та маргінальності.
3. Теорія соціальної стратифікації, тенденції змін соціальної структури в сучасних умовах українського суспільства.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: “суспільство”, “протосуспільство”, “до індустріальне суспільство”, “індустріальне суспільство”, “постіндустріальне суспільство”, “інформаційне суспільство”, “спільнота”, “соціальний статус”, “стратифікація”, “соціальна структура”, “соціальна мобільність”, “маргінальність”, “соціальна роль”, “соціальна група”, “соціальна спільнота”, “вищий клас”, “середній клас”, “нижчий клас”, “соціальні прошарки”.

Рекомендована література до Теми 2:

1. Волков Ю.Г. Основы социологии и политологии. – М.: 2 изд., доп., 2019.
2. Горлач Н.Л, Кремень В.М. Соціологія. Підручник. – К: Центр навчальної літератури. 2019.
3. Касьянова В.В Социология. М.; 2019.
4. Ленова О.В. История классической социологии. М; 2019.
5. Мкртчян Е.Р. Основы социологии: учебное пособие. Волгоград, 2017.
6. Пилипенко В. Соціальний діалог і трансформаційні зміни в Україні. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2018. – 184с.
7. Підлісний М.М. Соціологічний практикум: Навчальний посібник у коментарях . – Дніпро ДДУВС, 2016. – 132с.
8. Підлісний М.М. Соціологія молоді: навчально-методичний посібник денної форми навчання. – Дніпро : Видавець Біла К.О., 2019. – 92с.
9. Підлісний М.М. Соціологія: навчально-методичний посібник денної форми навчання. – Дніпро ДДУВС, 2017. – 72с.
10. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір: зб. Наук. Пр.. / О.Г. Злобіна, Н.В. Костенко та ін. К.: Ін-т соціології НАН України, 2017. - 198с.
11. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року: проект – 2017. - К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – 110с.
12. Українське суспільство: що знаємо, чого не знаємо і чого уникаємо? – К.: Ін-т соціології НАН України, 2017. – 152с.

ТЕМА 3. Організація соціологічних досліджень. Методи збору збирання та аналізу соціологічної інформації.

Семінарське заняття № 3 – 2 год.

План

1. Поняття, етапи, види та функції соціологічних досліджень.
2. Програма соціологічного дослідження.
3. Методи збору соціологічної інформації (опитування), аналіз документів і спостереження і експеримент в соціології.
4. Прогнозування соціальних явищ і процесів, якісні методи соціологічного дослідження.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: “соціальні стосунки”, “соціальне життя суспільства”, “рівень життя”, “стиль життя”, “якість життя”, “соціальні гарантії”, “соціальний захист”, “соціальна політика”, “соціальна сфера”.

Рекомендована література до Теми 3:

1. Волков Ю.Г. Основы социологии и политологии. – М.: 2 изд., доп., 2019.
2. Горлач Н.Л, Кремень В.М. Соціологія. Підручник. – К: Центр навчальної літератури. 2019.
3. Касьянова В.В Социология. М.; 2019.
4. Ленова О.В. История классической социологии. М; 2019.
5. Методологія і методи соціологічних досліджень в Україні: історія та сучасні проблеми. До 70-річчя В. Паніотто за наук. Ред.. В.С. Бакірова, Є.І. Головахи. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2017. - 208с
6. Мкртчян Е.Р. Основы социологии: учебное пособие. Волгоград, 2017.
7. Підлісний М.М. Соціологічний практикум: Навчальний посібник у коментаріях . – Дніпро ДДУВС, 2016. – 132 с.
8. Підлісний М.М. Соціологія: навчально-методичний посібник денної форми навчання. – Дніпро ДДУВС, 2017. – 72с.
9. Соціологія. Підручник. За ред. Проф. В.Г. Городяненко. - 3-тє вид., перероблене доповнене. - К., 2008.
10. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности. – 3-е изд., испр. – М. : Омега – 567

ТЕМА 6. Сутність особистості та проблеми її соціалізації.

Семінарське заняття № 4 – 2 год.

План

1. Соціальна типологія і структура особистості.
2. Соціологічні підходи і теорії та визначення особистості і основні напрями їх дослідження.
3. Основні проблеми соціалізації особистості.

4. Життєвий шлях особистості.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: “особистість”, “індивід”, “індивідуальність”, “характер”, “соціальні ролі”, “рольовий набір”, “соціалізація”, “цінності”, “адаптація соціальна”, “агенти соціалізації”, “соціальний статус”, “структура особистості”, “потреби”.

Рекомендована література до Теми 6 :

1. Волков Ю.Г. Основы социологии и политологии. – М.: 2 изд., доп., 2019.
2. Горлач Н.Л, Кремень В.М. Соціологія. Підручник. – К: Центр навчальної літератури. 2019.
3. Касьянова В.В Социология. М.; 2019.
4. Ленова О.В. История классической социологии. М; 2019.
5. Мкртчян Е.Р. Основы социологии: учебное пособие. Волгоград, 2017.
6. Підлісний М.М. Соціологічний практикум: Навчальний посібник у коментаріях . – Дніпро ДДУВС, 2016. – 132с.
7. Підлісний М.М. Соціологія: навчально-методичний посібник денної форми навчання. – Дніпро ДДУВС, 2017. – 72с.
8. Соціологія. Підручник. За ред. Проф. В.Г. Городяненко. - 3-тє вид., перероблене доповнене. - К., 2008.
9. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір: зб. Наук. Пр.. / О.Г. Злобіна, Н.В. Костенко та ін. К.:Ін-т соціології НАН України, 2017. - 198с.
- 10.Стратегія сталого розвитку України до 2030 року: проект – 2017. - К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – 110с.
- 11.Українське суспільство: що знаємо, чого не знаємо і чого уникаємо? – К.: Ін-т соціології НАН України, 2017. – 152с.

2. Теми практичних занять

ТЕМА 3. Організація соціологічних досліджень. Методи збору збирання та аналізу соціологічної інформації.

Практичне заняття № 1 – 4 год.

План

1. Розробка програми соціологічного дослідження.
2. Методика складання соціологічної анкети (робота в малих групах).

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

1. Опанування навичок розробки соціологічної програми.
2. Засвоєння знань типів та видів питань для конструювання соціологічної анкети.
3. Формування навичок аналітичної роботи для правознавців.

Завдання для самостійної роботи до Теми 3:

Скласти конспекти наступних питань:

1. Соціологічні погляди М. Вебера. Теорія соціальної дії.
2. Огюст Конт як засновник соціологічної науки. Позитивізм.
3. Теорія суспільства Г. Спенсера.
4. Концепція «соціологізму» Е Дюркгейма.
5. Соціологічні погляди М.П. Драгоманова, М.С. Грушевського.
6. Наукові дискусії про предмет соціології.
7. Роль соціології у формуванні сучасного суспільства
8. Роль соціології у професійній підготовці юристів.

Індивідуальні завдання до Теми 3:

Рішення тестів, знання ключових термінів та понять з Теми 3.

Рекомендована література до Теми 3:

1. Аверьянов Л.Я. Социология: Что она знает и может. – М. : Социолог, 1993.
2. Волков Ю.Г. Основы социологии и политологии. – М.: 2 изд., доп., 2019.
3. Горлач Н.Л, Кремень В.М. Соціологія. Підручник. – К: Центр навчальної літератури. 2019.
4. Гречихин В. Л. Лекции по методике и технике социологических исследований. – М.:Изд-во МГУ, 1988. – С. 27.
5. Касьянова В.В Социология. М.; 2019.
6. Ленова О.В. История классической социологии. М; 2019.
7. Мкртчян Е.Р. Основы социологии: учебное пособие. Волгоград, 2017.
8. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження. – К., 1996.
9. Феннето Э. Интервью и опросник : формы, процедуры, результаты. – М., 2004.
10. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности. – 3-е изд., испр. – М. : Омега – Л., 2009. – 567 с.

ТЕМА 6. Сутність особистості та проблеми її соціалізації.

Практичне заняття № 2 – 4 год

План

1. Соціальна типологія і структура особистості.
2. Соціологічні підходи і теорії та визначення особистості і основні напрями їх дослідження.
3. Основні проблеми соціалізації особистості.
4. Життєвий шлях особистості.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: “особистість”, “індивід”, “індивідуальність”, “характер”, “соціальні ролі”, “рольовий набір”, “соціалізація”, “цінності”, “адаптація соціальна”, “агенти соціалізації”, “соціальний статус”, “структура особистості”, “потреби”.

Завдання для самостійної роботи до Теми 6:

1. Соціальна стратифікація сучасного українського суспільства
2. П. Сорокін про форми соціальної стратифікації.
3. Соціальна мобільність та міграційні процеси в Україні.
4. Проблеми формування “середнього класу” в Україні.
5. Україна на шляху до громадянського суспільства
6. Формування сучасних спільнот в Україні.
7. Сучасна українська еліта.
8. Інформаційне суспільство, його основні риси
9. Вплив комп’ютеризації на суспільне життя.

Індивідуальні завдання до Теми 6:

Рішення тестів, знання ключових термінів та понять з Теми 6

Рекомендована література до Теми 6 :

1. Волков Ю.Г. Основы социологии и политологии. – М.: 2 изд., доп., 2019.
2. Горлач Н.Л, Кремень В.М. Соціологія. Підручник. – К: Центр навчальної літератури. 2019.
3. Касьянова В.В Социология. М.; 2019.
4. Кравченко А.И., Анушин В.Ф. Социология. - СПб., 2008.
5. Ленова О.В. История классической социологии. М; 2019.
6. Мкртчян Е.Р. Основы социологии: учебное пособие. Волгоград, 2017.
7. Общая социология: Учебное пособие. Под ред Л.Г. Эфендиева. - М., 2008.
8. Піча В.М. Соціологія: загальний курс. – Львів, 2008.
9. Сірий Є.В. Соціологія. – К., 2007.
10. Соціологія. Підручник. За ред. Проф. В.Г. Городяненко. - 3-тє вид., перероблене доповнене. - К., 2008.

ТЕМА 7. Соціологія молоді у аспекті соціальних конфліктів

Практичне заняття № 2 – 2 год.

План

1. Аналіз результатів соціологічного дослідження з актуальних проблем сучасної молоді.
2. Складання ситуативних завдань. Мозковий штурм для вирішення соціального портрету молоді в Україні.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

1. Уміння структурувати соціологічний матеріал для поглибленого

аналізу необхідного працівнику поліції.

2. Навички вирішення конкретної соціальної проблеми. Шляхи та методи їх подолання.

Завдання для самостійної роботи до Теми 7:

1. Соціальна стратифікація сучасного українського суспільства
2. Сорокін П. про форми соціальної стратифікації.
3. Соціальна мобільність та міграційні процеси в Україні.
4. Проблеми формування “середнього класу” в Україні.
5. Україна на шляху до громадянського суспільства
6. Формування сучасних спільнот в Україні.
7. Сучасна українська еліта.
8. Інформаційне суспільство, його основні риси
9. Вплив комп’ютеризації на суспільне життя.

Індивідуальні завдання до Теми 7:

Рішення тестів, знання ключових термінів та понять з Теми 7

Рекомендована література до Теми 7:

1. Актуальные проблемы социологии молодежи ; под общ. ред. Ю.Р. Вишневого. – Екатеринбург: УрФу, 2010. – 679 с.
2. Волков Ю.Г. Основы социологии и политологии. – М.: 2 изд., доп., 2019.
3. Горлач Н.Л, Кремень В.М. Соціологія. Підручник. – К: Центр навчальної літератури. 2019.
4. Касьянова В.В Социология. М.; 2019.
5. Ленова О.В. История классической социологии. М; 2019.
6. Мкртчян Е.Р. Основы социологии: учебное пособие. Волгоград, 2017.
7. Молодь України у дзеркалі соціології (За ред. О. Балакіревої і О. Яременка). – К., 2001.
8. Підлісний М.М., Шубін В.І. Ціннісні орієнтації студентської молоді ДДФА. – Вісник ДНУ. – Дніпропетровськ, 2009.
9. Підлісний М.М., Шубін В.І. Молодь як об’єкт соціологічного аналізу: монографія. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2011. - 270 с.
10. Сокурская Л.Г. Студенчество на пути к другому обществу: ценностный дискурс перехода. – Харьков: Харьковский национальный университет имени В.А. Каразина, 2006. – 576 с.
11. Социология молодежи: Учебник / Под ред. В.Т. Лисовского. – СПб, 1996.
12. Соціологія молоді : навч. посібник. К. Ю. Богомаз, І.І. Мачуліна, Л.М. Сорокіна. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2011 – 355 с.
13. Соціологія : Підручник / 4-те вид. / За ред. В.М. Пічі. – Львів, 2010. – 296 с.
14. Студент ХХІ века: социальный портрет на фоне общественных трансформаций : монография ; под общ. ред д.ист.н. В.И. Астаховой. – Харьков, Издательство. НУА, 2010. – 401 с.

15.Черниш Н.Й. Соціологія : Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – 5-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2009. – 468 с. (розділ 8).

16.Чупров В.И. Социология молодёжи : учебник / В. И. Чупров, Ю. А. Зубок. – М.: Норма : ИНФА-М, 2011. – 336 с.

3. Критерії оцінювання аудиторної роботи здобувачів вищої освіти на практичних (семінарських) заняттях

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Теоретичні питання з соціології та застосування соціологічних знань у правоохоронній діяльності, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні соціологічних засад юридичної діяльності та практики їх застосування у правоохоронній діяльності.
4	Теоретичні питання з основ соціології та застосування соціологічних знань у правоохоронній діяльності, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
3	Теоретичні питання застосування соціологічних знань у правоохоронній діяльності, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками .
2	Теоретичні питання застосування соціологічних знань у правоохоронній діяльності, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; практичні навички та вміння використання психологічних знань сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення.
1	Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, з соціології що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Відсутність на занятті